

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายของรัฐบาล
4. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
5. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
7. การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียน
8. แนวการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
9. แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตที่ยึดหลักความพอเหมาะพอดี มีเหตุมีผล และความไม่ประมาท ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือปฏิบัติด้วยพระองค์เองอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้แก่คนไทยนำไปปฏิบัติตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมา ดังนั้น จึงได้อัญเชิญพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประกอบการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

องค์ที่ 1

“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป”

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2516 (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 33)

องค์ที่ 2

“หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากกลับเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้”

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 3)

องค์ที่ 3

“คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัยว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกินและขอให้ทุกคน มีความปรารถนา ที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2517 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 6)

องค์ที่ 4

“...ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ การทุ่มเทสร้างเครื่องจักรกลอันก้าวหน้า และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นใช้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นรวดเร็วและมากมาย จนอาจถึงขั้นฟุ่มเฟือย พร้อมกันนั้นก็ทำให้คนว่างงานลง เพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำ เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากตกต่ำทางเศรษฐกิจขึ้น เพราะคนที่ว่างงานยากจนลงและผู้ผลิตก็ขาดทุนเพราะสินค้าขายไม่ออก จึงน่าจะต้องดัดแปลงแนวคิดแนวปฏิบัติในการส่งเสริมความเจริญด้านอุตสาหกรรมไปบ้างให้สมดุลกับด้านอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอด...”

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2518 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 7)

องค์ที่ 5

“สหกรณ์ แปลว่า การทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะจะต้อง ร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานการที่ทำด้วยสมองและ งานการที่ทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ต้องพร้อม”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานแก่นักสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม และสหกรณ์ประมงทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 11 พฤษภาคม 2526 (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 20)

องค์ที่ 6

“...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมี พอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง...”

...ความพอเพียงนี้ ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้อง ทอดผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้อง เสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้ำสมัย จริงอาจจะล้ำสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็นเศรษฐกิจการค้าไม่ใช่เศรษฐกิจ ความพอเพียง เลย์รู้สึกว่ามันไม่หรูหรา แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าผลิตให้พอเพียงได้...

...ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้แต่ครั้งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็จะสามารถอยู่ได้ การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อนแต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิม พระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 8)

องค์ที่ 7

“...คำว่าพอเพียง มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึง การมีพอสำหรับใช้ของตนเอง แต่มีความหมายว่า พอมีพอกิน...พอมีพอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจ พอเพียงนั่นเอง...”

...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...

...Self – Sufficiency นั้น หมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง...

...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าจะทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข..."

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 9)

องค์ที่ 8

“...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเขาตีความเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่า ให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่นให้สามารถที่จะมีกิน เริ่มด้วย พอมิ พอกิน พอมิพอกินนี้ ได้พูดมาหลายปี 10 กว่าปีมาแล้ว ให้พอมิพอกิน แต่ว่าพอมิพอกินนี้ เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่า ถ้าพอมิพอกิน คือ พอมิพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมา...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 10)

องค์ที่ 9

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม 2542 (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 16)

องค์ที่ 10

“...เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ย้าแล้วย้าอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ภาษาไทยก็ ต่อว่า ว่าไม่มี Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ ก็หมายความว่า

ประหยัด แต่ไม่ใช่ชี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นสิ่งปฏิบัติยากที่สุด...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2543 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 10)

องค์ที่ 11

“...ถ้าพูดเศรษฐกิจพอเพียง ความหมาย คือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือ ทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไป เป็น 2 หมั่น 3 หมั่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำเป็น Self – Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิด คือ เป็น Self – Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดู TV ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อ TV ดู เขาต้องการดูเพื่อสนุกสนานในหมู่บ้านไกล ๆ ที่ฉันไป เขามี TV ดู แต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้นมี TV เขาฟุ่มเฟือย เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัด Suit และยังใส่ Necktie Versace อันนี้ก็เกินไป...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทาน ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2544 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2549 : 11)

องค์ที่ 12

“ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่ง อาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะสามารถที่จะอยู่ได้ การแก้ไขต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนที่ใจร้อน เพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทาน ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2544 (ฝ่ายวิชาการ มูลนิธิสิทธิธรรมธรรมชาติ. 2549 : 1)

จากการศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 34 ปี ซึ่งหากประชาชนในชาติเกิดความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมน้อมนำพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท มาใช้ในการดำเนินชีวิต

ด้วยความตั้งใจแล้ว ทั้งประชาชนและชาติไทยจะสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ก็ตาม

2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เสนอตามลำดับดังนี้ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 8 - 12)

2.1 แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ประกอบด้วย กรอบแนวคิด คุณลักษณะ คำนิยาม เงื่อนไข แนวทางปฏิบัติ และผลที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

2.1.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2.1.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

2.1.3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มีหลักของความพอประมาณ (พอดี) 5 ประการ จากข้อสรุปของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 24-25)

1.1) พอดีด้านจิตใจ คือ เข้มแข็งมีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประนีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

1.2) พอดีด้านสังคม คือ ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้จักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

1.3) พอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบและเกิดความยั่งยืนสูงสุด

1.4) พอดีด้านเทคโนโลยี คือ รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการเป็นประโยชน์ ต่อสภาพแวดล้อม และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน

1.5) พอดีด้านเศรษฐกิจ คือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่ พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของคน

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ มีหลักของความมีเหตุผล ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 25)

2.1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือย ในการดำรงชีพ

2.2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพ

2.3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันในทางการค้าขายประกอบอาชีพ แบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

2.4) ไม่หยุดนิ่งที่หาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก

2.5) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดเลิก สิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไปไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตนเอง ทำลายผู้อื่น พยายามเพิ่มพูน รักษาความดีที่มีอยู่ให้ออกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล มีหลักของการมีภูมิคุ้มกัน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 25)

3.1) มีความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

3.2) มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน และแบ่งปัน

2.1.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง นั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

2.1.5 แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

3. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายของรัฐบาล

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี โดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 ได้ให้ความสำคัญของนโยบายการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ว่า “เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาค้น โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2550 : 10)

4. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้น้อมนำปรัชญาพระราชทาน เศรษฐกิจพอเพียง สู่การเรียนการสอน โดยได้ดำเนินการต่อเนื่อง มีนโยบาย เป้าหมาย กลยุทธ์ในการดำเนินการ ดังนี้

1. **นโยบาย** กำหนดไว้ว่า เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาค้น โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสถาบันการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2550 : 10)

2. เป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 22-23)

2.1 สร้างกระบวนการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ

2.2 สร้างความรู้ ความเข้าใจและกระแสนับสนุนเกี่ยวกับปรัชญาฯ

2.3 สร้างผู้นำ สถานศึกษาดันแบบ เกิดการพัฒนาและสร้างคนที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.5 การขยายผลสู่สถานศึกษาระดับองค์กรหลัก

2.6 องค์กรหลักนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในทุกมิติและขับเคลื่อนสู่หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.7 เชิญชวนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ โดยความสมัครใจ เพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบ

2.8 ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และตามลำดับความสำเร็จที่กำหนด ทั้งการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับอย่างต่อเนื่องและหลากหลายภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกัน

2.9 การติดตามประเมินผลและรายงาน

2.10 นำทูลเกล้าร่วมเฉลิมฉลองในพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา

80 พรรษา

2.11 กำหนดนโยบายต่อเนื่องสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

3. กลยุทธ์ในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย มีดังนี้

3.1 ใช้แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี และปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 ปี ในวันที่ 5 ธันวาคม 2550

3.2 ให้สถานศึกษาเป็นผู้นำการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงอย่างยั่งยืน

3.3 ปลุกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีความขยันหมั่นเพียร ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย รู้จักให้แบ่งปัน รับผิดชอบ รู้รักสามัคคี และมีคารวธรรม

3.4 ศึกษา วิจัย พัฒนา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.5 เผยแพร่แนวทางการพัฒนา การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

4. มาตรการ 6 มาตรการที่ดำเนินการ ได้แก่

4.1 ให้มีสถานศึกษาด้านแบบ เพื่อพัฒนาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

4.2 พัฒนาหลักสูตร โดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานทุกกลุ่มสาระรวมทั้งศึกษานอกโรงเรียน และ อาชีวศึกษา

4.3 พัฒนาการจัดการเรียนรู้ และผลิตสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับนักเรียน นักศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหาร หน่วยงาน / สถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาชีวิตขั้นพื้นฐาน

4.4 สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และเผยแพร่แนวทางการดำเนินการ ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่ชุมชน

4.5 ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนารูปแบบการพัฒนา การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.6 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและชุมชนใน ลักษณะภาคีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำรูปแบบการพัฒนา การประยุกต์ใช้ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไปใช้ให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง และเป็นแนวทางในการ ปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ตามความเหมาะสม

5. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ที่มีหน้าที่กำหนดทิศทาง กรอบนโยบาย เพื่อให้งาน/โครงการบรรลุผลตาม วัตถุประสงค์ จึงได้น้อมนำการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน โดยให้ ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาที่สมดุลและยั่งยืน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อวาง รากฐานสำหรับการพัฒนาที่ต่อเนื่องในระยะยาว นั่นคือ หลัก 3 ประกัน ได้แก่ การประกัน โอกาส การประกันคุณภาพ และประกันประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กที่เข้ารับบริการการศึกษา

ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบท หรือเด็กทุกกลุ่มเป้าหมาย มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ในด้านโอกาสที่จะได้เข้าเรียน มีการเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในเรื่อง “คุณธรรม นำความรู้” เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม พร้อมทั้งการมี ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการที่ได้รับการพัฒนาให้เกิดความคล่องตัวและชัดเจน ส่งผล ให้เกิดการกระจายอำนาจสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงชั้น ได้อย่างเหมาะสม ภายใต้แนวทาง การดำเนินงาน ได้แก่

ด้านปริมาณ มีกลยุทธ์ คือ การเพิ่มโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ให้ครอบคลุมผู้รับบริการทุกกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ ซึ่งมีจุดเน้นในการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กอายุ 4 – 6 ขวบ ให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน เพื่อรองรับการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ
2. จัดบริการให้เด็กอายุ 7- 14 ปี ได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับอย่างต่อเนื่อง จนจบหลักสูตร 9 ปี (ม.3) และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กที่จบ ม.3 ทุกคน ได้เข้าเรียนต่อ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคนในรูปแบบที่หลากหลาย
3. ส่งเสริมสนับสนุนบุคคลครอบครัวและสถาบันอื่น ตามกฎหมายบัญญัติให้เข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. สนับสนุนให้เด็กไร้สัญชาติ เด็กที่อาศัยอยู่เขตแนวตะเข็บชายแดน ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงในรูปแบบที่เหมาะสม
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
6. จัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ เพิ่มขึ้น

ด้านคุณภาพ มีกลยุทธ์ คือ เร่งปฏิรูปการศึกษา บุคลากรและกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ

1. การแก้ปัญหาการอ่านการเขียน และการคิดเลขของนักเรียน
2. การแก้ปัญหาโรงเรียนที่มีผลการประเมินต่ำกว่ามาตรฐาน
3. การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
4. การยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และการคิดเชิงวิเคราะห์
5. การปรับหลักสูตรแกนกลาง

6. การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

7. ส่งเสริมสนับสนุนการสอบเป็นครูและบุคลากร โดยเชื่อมโยงกับการประเมินสมรรถนะ ผลการปฏิบัติงาน มาตรฐานวิทยฐานะ มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง และวิชาชีพ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

8. เร่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบและทักษะชีวิต

9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารจัดการ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารงบประมาณ

ส่วนนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน สำหรับเรื่องที่อยู่ในความสนใจและเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ได้แก่ การจัดการศึกษาของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การถ่ายโอนโรงเรียน การจัดอัตรากำลังคนลงในกรอบตามโครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้าง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่แสดงให้เห็นว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ฯลฯ ที่ สพฐ. ได้น้อมนำมาเป็นกรอบนโยบายการจัดการศึกษานั้นเป็นการสนองตอบต่อโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งผู้เรียนจะเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ได้รับการปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้พิการ และกลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนวัยศึกษาเติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ และช่วยผลักดันให้ประเทศชาติมีความเจริญรุดหน้าทัดเทียมกับอารยะประเทศต่อไปในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 5 - 17)

6. เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ศึกษานโยบายด้านสังคมของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดเป็นกลยุทธ์โดยมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการและสภาพบริบท

ต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลยุทธ์รองรับนโยบายและเป็นกลยุทธ์ที่แก้ปัญหาวิกฤติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2550 ข : 25 - 27)

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นองค์กรนำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพ และมาตรฐานโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น

พันธกิจ

จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา

เป้าประสงค์

1. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ รายช่วงชั้น ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นักเรียนเป็นคนดี เก่ง มีความสุข

3. เตรียมความพร้อมและพัฒนาการเด็กปฐมวัย

4. ประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างทั่วถึง เสมอภาค

5. การบริหารและจัดการศึกษาของ สพท.มค.2 และสถานศึกษาในสังกัด

มีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา

6. การบริหารและจัดการศึกษาได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น

7. ปฏิรูปการศึกษาโดยปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยึดคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย

ผลผลิต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 กำหนดผลผลิตให้สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น 5 ผลผลิต คือ

1. ผู้จบการศึกษาก่อนประถมศึกษา มี 1 กิจกรรม คือ จัดการศึกษา ก่อนประถมศึกษา

2. ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ มี 4 กิจกรรม คือ
  - 2.1 จัดการศึกษาประถมศึกษาโรงเรียนปกติ
  - 2.2 จัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปกติ
  - 2.3 ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม อาคารเรียน สิ่งก่อสร้างประกอบโรงเรียน

ปกติ

- 2.4 จัดหาคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
3. ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย
  - กิจกรรมมี 1 กิจกรรม คือ การจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนปกติ
4. เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพ
  - กิจกรรมมี 2 กิจกรรม คือ
    - 4.1 สนับสนุนโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม
    - 4.2 ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารและสิ่งก่อสร้าง
5. เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - กิจกรรมมี 1 กิจกรรม คือ ส่งเสริมให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน

กลยุทธ์

ในการดำเนินงานให้สามารถรองรับการขับเคลื่อนนโยบาย ของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงกำหนดการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว เป็นกลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดปฏิรูปการศึกษา ยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย

จุดเน้น การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทั้งระบบ ปรับปรุงหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน คุณธรรมนำความรู้ และประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย

กลยุทธ์ที่ 2 การขยายโอกาสทางการศึกษา

จุดเน้น

1. พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. พัฒนาการศึกษภาคบังคับ
3. ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

จุดเน้น

1. ปรับปรุงการอ่านเขียนและคิดคำนวณ
2. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ
3. พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนเชิงวิเคราะห์

กลยุทธ์ที่ 4 การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

จุดเน้น

1. พัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
2. การส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการ โดยใช้รูปแบบโรงเรียนเป็นฐาน

(SBM)

3. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และท้องถิ่น

จุดเน้น ส่งเสริมบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการ

เขตพื้นที่การศึกษาระดับอุดมศึกษา สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วม

นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ยังจัดทำโครงการสนองตอบนโยบายหลักเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2549 คือ โครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งฟาร์ม และปี 2550 คือ โครงการ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทั้งระบบ โดยปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความสามานฉันท์ สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตยมีรายละเอียดของโครงการดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2550 ข : 51 - 53)

แบบคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549

จำแนกรายโครงการ

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (6.3) [ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม]

จังหวัดมหาสารคาม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อโครงการ

หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม

คำขอตั้งงบประมาณปี 2549

จำนวน 2,000,000 บาท

หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับพื้นที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ส่วนที่ 1 ความสอดคล้อง/เชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์

กลยุทธ์จังหวัด และผลผลิต/โครงการของหน่วยงาน

1. ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด (ระบุเพียง 1 ยุทธศาสตร์)

การพัฒนาทุนมนุษย์

2. ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดตามนโยบายด้านต่าง ๆ (ระบุเพียง 1 เรื่อง)

การเกษตร ระบุ (ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด)

การท่องเที่ยว ระบุ (ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด)

การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ระบุ

(ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด)

การลงทุน BOI นิคมอุตสาหกรรม SMEs และ OTOP ระบุ

(ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด)

Logistic ระบุ (ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด)

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบุ

(ประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัด)

อื่น ๆ - สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และศูนย์กลางวัฒนธรรม

3. เป้าประสงค์ของจังหวัด (ระบุเพียง 1 เป้าประสงค์)

เสริมสร้างการพัฒนาทุนทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. กลยุทธ์ ของจังหวัด (ระบุเพียง 1 กลยุทธ์)

การสร้างโอกาสให้กับประชาชนเข้าถึงการบริการทางการศึกษาทั้งในและนอก

ระบบการศึกษา

5. สอดคล้องกับผลผลิต/โครงการของหน่วยงาน (ระบุเพียง 1 ผลผลิต/โครงการ)

โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 รายละเอียดโครงการ

1. หลักการและเหตุผล

การปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้นักเรียนในสถานศึกษาให้เกิดความตระหนักในความสำคัญและคุณค่าของค่านิยมสำคัญ 4 ประการ คือ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ค่านิยมการรู้จักประมาณตน ค่านิยมการแสวงหาความรู้และใช้ความรู้ในการทำงาน และค่านิยมของการมีความสามัคคีและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หากได้นำไปใช้ในชีวิตโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ชีวิตเป็นไปอย่างพอเพียงและสงบสุข การจะปลูกฝังค่านิยมใดให้ได้ผล จำเป็นจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าสิ่งนั้น เรียนรู้วิธีการที่จะทำสิ่งนั้นๆ อย่างเหมาะสม และให้ลงมือปฏิบัติจริง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

จังหวัดมหาสารคาม ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ เมืองการศึกษาพัฒนาทรัพยากรบุคคล แหล่งผลิตผลเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ เสริมสร้างเศรษฐกิจเพื่อชุมชน” ซึ่งเป็นการกำหนดให้สังคมที่พึงประสงค์ในอนาคต โดยเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาจังหวัด มุ่งเน้นการพัฒนาในเชิงปริมาณมาสู่การพัฒนาในเชิงคุณภาพ โดยการผนึกพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายในการปฏิรูปสังคมให้เกิดระบบบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างการพัฒนาที่ได้คุณภาพ มุ่งสู่เป้าหมายหลักการแก้ปัญหา ความยากจน ภายใต้แนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคม บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ได้กำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการในการจัดการศึกษา โดยส่งเสริมให้โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม จัดกระบวนการเรียนการสอน จำลอง ห้องเรียน และ โรงเรียนให้เป็นสังคมที่กระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อสร้างพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และรู้วิธีการศึกษาตลอดชีวิต ให้โอกาสผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ความสมดุล เรียนที่จะรู้ เรียนที่จะทำ และเรียนรู้ที่จะเป็นตัวของตัวเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคลที่พึงจะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งสติปัญญา และการควบคุมตนเอง เพื่อจะเป็น คนดี มีปัญญา และมีความสุข ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียน มีอาชีพเสริมรายได้ระหว่างเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาแปรสภาพให้เป็นไปตามนโยบายของ รัฐบาลและจังหวัด ที่ว่า หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และเกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ ในการจัดการศึกษา จึงได้จัดทำโครงการ หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์มนี้ขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ
  - 2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม”
  - 2.2 เพื่อจัดกิจกรรม “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม” เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและชุมชน
  - 2.3 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบ
หน่วยบูรณาการเรื่อง หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม
  - 2.4 เพื่อศึกษาเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาการเรียนแบบมีส่วนร่วม “หนึ่งโรงเรียน
หนึ่งฟาร์ม”
  - 2.5 เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง
3. กลุ่มเป้าหมายของโครงการ
  - 3.1 โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม เข้าร่วมโครงการหนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม
ศูนย์เครือข่ายหรือกลุ่มโรงเรียนละ 1 โรงเรียน รวม 47 โรงเรียน
  - 3.2 โรงเรียน 47 โรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ปี 2549 เป็นต้นไป
  - 3.3 โรงเรียน 47 โรงเรียน จัดฟาร์มเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียนและชุมชนอย่าง
ต่อเนื่อง
  - 3.4 อบรมครู ผู้รับผิดชอบโครงการจัดทำหลักสูตร หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม 120
คน ใช้เวลา 3 วัน
  - 3.5 โรงเรียน 47 โรงเรียน จัดนิทรรศการผลงาน หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม 2 วัน
4. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ
  - 4.1 ร้อยละผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม
  - 4.2 จำนวนโรงเรียนที่มีหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม เรื่อง “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งฟาร์ม”
ที่แสดงเอกลักษณ์และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
  - 4.3 ร้อยละ ของนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริม มีรายได้ระหว่างเรียน อันเกิดจาก
ภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 4.4 ร้อยละผู้เข้ารับการอบรมสามารถขยายเครือข่ายสร้างทีมงานองค์กรแห่งการ
เรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 4.5 ร้อยละผู้เข้ารับการอบรมมีเจตคติที่ดี ในการพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม
การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
5. ประเภทโครงการ
  - โครงการตามยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด
  - โครงการตามยุทธศาสตร์จังหวัด

6. สถานะโครงการ

 โครงการต่อเนื่อง โครงการใหม่

7. ระยะเวลาดำเนินโครงการ 1 ปี

เริ่มต้น 1 มีนาคม 2549 สิ้นสุด 30 กันยายน 2549

8. วงเงินของโครงการ 2,000,000 บาท

ตารางที่ 1 วงเงินของโครงการที่ได้รับการจัดสรรปี 2549

หน่วย : บาท

ปีงบประมาณ	ปี 2548	เริ่มปี 2549	2550	2551	2552 จบโครงการ
รวมทั้งสิ้น	-	2,000,000			
เงินงบประมาณ	-	2,000,000			
- งบบุคลากร	-	-			
- งบดำเนินงาน	-	2,000,000			
- งบลงทุน	-	-			
(1) ผูกพัน	-	-			
(2) ไม่ผูกพัน	-	-			
- งบเงินอุดหนุน	-	-			
- งบรายจ่ายอื่น	-	-			
- (ระบุแหล่งเงิน)	-	-			
เงินสมทบจาก อปท.		-			

9. รายละเอียดประมาณการค่าใช้จ่าย ปี 2549

9.1 รวมทั้งสิ้น 2,000,000 บาท (ถ้าจ่ายทุกรายการ)

9.2 ค่าใช้จ่ายจำแนกตามงบรายจ่าย

ตารางที่ 2 ค่าใช้จ่ายจำแนกตามงบรายจ่าย ปี 2549

หน่วย : บาท

ลำดับ ที่	งบรายจ่าย	จำนวน (อัตรา)	ค่าขอตั้ง ปี 2549	คำอธิบาย
1	งบบุคลากร			
1.1	ค่าจ้างชั่วคราว			
2	งบดำเนินงาน		2,000,000	
2.1	ค่าตอบแทนใช้สอย วัสดุ		2,000,000	
2.1.1	ค่าตอบแทน		20,000	ค่าตอบแทนวิทยากร
2.1.2	ค่าใช้สอย		1,727,000	
	- ค่าเบี้ยเลี้ยง พาหนะ		18,000	- ค่าเบี้ยเลี้ยง พาหนะ ในการเดินทางของ กรรมการ ประเมิน 10 คน
	- ค่าอาหารว่าง อาหาร กลางวัน		165,600	- ค่าอาหารว่าง อาหารกลางวันของกรรมการ ครู และนักเรียนที่ร่วมกิจกรรม จำนวน 650 คน
	- ค่าจ้างเหมารถ		48,000	ศึกษาดูงานฟาร์มตัวอย่างในต่างจังหวัด
	- ค่าสนับสนุน โรงเรียน		1,410,000	สนับสนุน โรงเรียนสู่แปลงทดลอง,พัฒนา หลักสูตร
	- ค่าดำเนินการ จัดนิทรรศการ		85,400	- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดนิทรรศการ
2.1.3	- ค่าวัสดุ		253,000	- ค่าจัดทำเอกสารอบรม,เอกสารหลักสูตร, รางวัล,จัดนิทรรศการ,เอกสารประเมินผล การดำเนินงาน

ส่วนที่ 3 ความพร้อมของโครงการ

ดำเนินการได้ทันที อยู่ในระหว่างเตรียมความพร้อม

1. ความพร้อมของพื้นที่ดำเนินการ

มีแล้ว และได้รับอนุญาตให้ใช้ได้ตามกฎหมาย ต้องจัดหาใหม่

2. ความพร้อมของแบบรูปราชการ

มีและสมบูรณ์ มีแต่ยังไม่สมบูรณ์ ไม่มี

3. ความพร้อมของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม
 ไม่กระทบ   ผ่านคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมฯ แล้ว   ยังไม่ผ่าน
4. ความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือและเทคนิค
 สูง   ปานกลาง   ต่ำ
5. การศึกษาโครงการเบื้องต้น
 ไม่ต้องมี เพราะ.....
 มีแล้ว
 ยังไม่มี เพราะ.....

ส่วนที่ 4 วิธีดำเนินการ และแผนการดำเนินงาน

1. วิธีดำเนินการ
 ดำเนินการเอง   จ้างเหมา
2. แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 3 แผนดำเนินงาน โครงการ ปี 2549

กิจกรรม	หน่วย นับ	แผนการดำเนินงาน				
		รวมทั้งสิ้น	ไตรมาส 1	ไตรมาส 2	ไตรมาส 3	ไตรมาส 4
1. จัดทำหลักสูตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน	ครั้ง	1			1	
2. ดำเนินการจัด ฟาร์มในโรงเรียน	ครั้ง	1			1	
3. จัดประกวดหนึ่ง โรงเรียนหนึ่งฟาร์ม	ครั้ง	1				1
4. จัดนิทรรศการและ สรุปผล	ครั้ง	1				1

ผู้รับผิดชอบโครงการ นายชวลิต จันทร์ศรี ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ โทร. 01-7290994
 สถานที่ติดต่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โทร. 0-43798547

โครงการ	การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทั้งระบบโดยปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย
แผนงาน	จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานดำเนินการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สนองกลยุทธ์ สพฐ.	ข้อที่ 2 เร่งปฏิรูปการศึกษา บุคลากร และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ลักษณะโครงการ	โครงการใหม่
กลุ่มที่รับผิดชอบ	กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
ผู้รับผิดชอบ	นายชวลิต จันทร์ศรี และคณะศึกษานิเทศก์
ระยะเวลาดำเนินการ	1 ตุลาคม 2549 ถึง 30 กันยายน 2550

1. หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากผลการสัมมนาเพื่อศึกษาและหาแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบ ที่ศูนย์ประชุมแห่งเลิงจาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งพบปัญหาของการพัฒนามี 2 ประเด็น คือ ความไม่เป็นเอกภาพของการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและการบริหารจัดการที่โรงเรียนไม่มีประสิทธิภาพ และปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่คุณภาพนักเรียนต่ำ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ที่ประชุมได้อภิปรายเสนอแนวทางแก้ปัญหาไว้หลายทาง รวมทั้งได้ทำบันทึกความร่วมมือไว้ด้วย และเพื่อให้การดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบให้สูงขึ้นจำเป็นต้องนำลงสู่การปฏิบัติต่อไป โดยการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล นิเทศการศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน
- 2.2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น
- 2.3 เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
- 2.4 เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2.5 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารและกระบวนการเรียนการสอน โดยปรับปรุง หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย

3. เป้าหมาย

3.1 ด้านปริมาณ

พัฒนาโรงเรียนต้นแบบ กลุ่มโรงเรียนละ 5 โรงเรียน และโรงเรียนร่วมพัฒนา กลุ่มโรงเรียนละ 5 โรงเรียน รวม 200 โรงเรียน และพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2 ด้านคุณภาพ

โรงเรียนต้นแบบ และโรงเรียนร่วมพัฒนา ได้รับการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ ของนักเรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น พัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย และพัฒนาการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ให้เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

4. กิจกรรม และปฏิทินดำเนินงาน

4.1 วางแผน กำหนดโรงเรียน กำหนดปฏิทิน สร้างสื่อ เครื่องมือ วิธีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการจัดการศึกษา

4.2 ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการจัดการศึกษาครั้งละ 5 วัน

4.3 สัมมนาสรุปเสนอผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศ ครั้งละ 1 วัน

4.4 นำผลการสัมมนาสรุปเสนอผลไปปรับปรุงและพัฒนาสื่อ เครื่องมือ วิธีการในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาครั้งต่อไป

ขอบข่ายการดำเนินงาน 6 อำเภอ 5 พื้นที่ (area) คือ วาปีปทุม, บรบือ, นาเชือก, นาคุณ พยัคฆภูมิพิสัย และยางสีสุราช

ระยะเวลาการดำเนินงานติดตาม

1. ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ทดสอบนักเรียนครั้งที่ 1
2. ครั้งที่ 2 มกราคม 2550
3. ครั้งที่ 3 มีนาคม 2550 ทดสอบนักเรียนครั้งที่ 2

4. ครั้งที่ 4 พฤษภาคม 2550

5. ครั้งที่ 5 กรกฎาคม 2550

6. ครั้งที่ 6 กันยายน 2550

5. งบประมาณ

งบประมาณจากแผนงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเงินทั้งสิ้น 400,000 บาท
(สี่แสนบาทถ้วน) ถัวจ่ายทุกรายการ

ตารางที่ 4 งบประมาณดำเนินงานโครงการ ปี 2550

ที่	รายการ	งบประมาณ	จำแนกตามรายการ		
			ค่าตอบแทน	ค่าใช้สอย	ค่าวัสดุ
1	ประชุมสัมมนาผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ห้องเพื่อทราบแผนแนวทางการ ปฏิบัติ 319 คน 1 วัน ค่าอาหาร	47,850	-	47,850	-
2	ค่าเครื่องคั้มและอาหารว่าง คนละ 150 บาท ค่าเบี้ยเลี้ยง ติดตามตรวจสอบ ประเมินผล นิเทศโดยคณะกรรมการ 5 พื้นที่ 72 คน ๆ ละ 108 บาทต่อวัน จัดสรรให้เฉลี่ยโรงเรียนละ 1,080 บาท จำนวน 200 โรงเรียน	216,000	-	216,000	-
3	ค่าพาหนะติดตาม ตรวจสอบประเมิน ผล นิเทศโดยคณะกรรมการ 5 พื้นที่ 72 คนจัดสรรเฉลี่ย ร.ร. ละ 510 บาท	102,000	-	102,000	-
4	ค่าจัดทำเครื่องมือติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา 4 วิชา จัดสรรเฉลี่ยให้โรงเรียน ละ 125 บาท	25,000	-	-	25,000
5	ค่ารายงานผลการดำเนินโครงการ	9,150	-	-	9,150
	รวม	400,000	-	365,850	34,150

6. การประเมินผล

6.1 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

6.1.1 นักเรียนอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

6.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

6.1.3 การบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นเอกภาพและ

มีประสิทธิภาพ

6.1.4 การบริหารจัดการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

6.2 วิธีการ ใช้วิธีทดสอบ และประเมินผลโครงการ

6.3 เครื่องมือ ใช้แบบทดสอบ และแบบประเมินผลโครงการ

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

7.2 ครูมีความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการจัดการเรียนรู้

7.3 นักเรียนเกิดการเรียนรู้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

7. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้ทดลองใช้ตัวอย่างชุดการสอนบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง โดยสมัครใจ ที่ผ่านมามีโรงเรียนนำร่องแล้ว จำนวน 80 โรงเรียนทั่วประเทศ ในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่จัดโครงการและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความน่าสนใจในแต่ละสังกัด จำนวน 16 โรงเรียน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 27 - 31)

7.1 โรงเรียนเทศบาลจามเทวี อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดโครงการบูรณาการการเรียนรู้วิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน โครงการดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่บูรณาการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทย เน้นเป็นต้นแบบการจัดสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียนของเทศบาล เพื่อเผยแพร่สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ และเป็นข้อมูลสนับสนุนการเรียนการสอนแบบบูรณาการและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของท้องถิ่น โดยเรียนรู้ผ่านอุทยานการศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ 17 แห่ง

7.2 โรงเรียนบ้านเหล่ากุ่มสว่าง (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอแม่จางีร์ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการ

กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนชุมชนบวรสามัคคีธรรม โครงการดังกล่าวเป็นโครงการส่งเสริมแนวคิดสหกรณ์ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง เนื่องจากเห็นว่าการที่สหกรณ์จะมีผลในการพัฒนาประเทศ ย่อมต้องอาศัยสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจ มีศรัทธาต่ออุดมการณ์ของสหกรณ์และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มชนเดียวกัน ในการร่วมกันพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิตของคนให้พร้อมที่จะทำประโยชน์แก่สังคมต่อไป โครงการนี้ประกอบด้วย กิจกรรมการนำผลกำไรจากสหกรณ์มาส่งเสริมชุมชนบวรสามัคคีธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ การอบรมฝึกปฏิบัติธรรม การร่วมมือกันทำความสะอาดในชุมชนและกิจกรรมตามประเพณีต่าง ๆ

7.3 โรงเรียนบ้านกุดเชียงหมี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการเกษตรครบวงจร เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวัน โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่สนองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่นคงในระดับชุมชนให้พึ่งตนเองได้ โดยใช้โรงเรียนเป็นรากฐานความรู้ วิชาการเข้าสู่ชุมชน ในโรงเรียนจำนวน 21 แห่ง 26 หมู่บ้าน ในสังกัดกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเลิงนกทาที่ 4 กุดเชียงหมี - สามัคคี ประกอบด้วยกิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพ กิจกรรมการเลี้ยงปลา กบ และโค เพื่อส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเป้าหมายให้สามารถพึ่งพาตนเองและดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

7.4 โรงเรียนราชวินิตมัธยม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย โครงการดังกล่าวได้ทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน คือ ปลูกต้นป๊อบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งต้นป๊อบเป็นไม้พื้นเมืองประจำจังหวัด และได้มีการสอนวัฒนธรรมไทย ประวัติศาสตร์ไทย รวมไปถึงการใช้ชีวิตหรือที่เรียกว่า วิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตปัจจุบัน ทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท

7.5 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน) อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดทำการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน จัดทำแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ยางพารา ต้นจาก และแหล่งท่องเที่ยว

7.6 โรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการพัฒนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนได้ดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์

โรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่สู่เยาวชนและชุมชนในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบสานงานพระราชดำริ โครงการดังกล่าวประกอบด้วย กิจกรรมการอบรมครู กิจกรรมการอบรมนักเรียน กิจกรรมการจัดการสอนและผลผลิต งานเอกสารเผยแพร่ความรู้ จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

7.7 โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอแกลง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการสืบสานวิถีชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง ลุ่มน้ำประแส เพื่อพลิกฟื้นลุ่มน้ำประแสให้กลับมามีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ โดยชุมชนจะได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำได้ต่อไป รวมทั้งให้รู้จักอนุรักษ์ลุ่มน้ำ และดำเนินชีวิตแบบพออยู่พอกินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจึงได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนผ่านกิจกรรมการจัดค่ายอบรมนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็น 6 เครื่อง่าย ปลูกป่าชายเลน เพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในลุ่มน้ำประแส ร่วมกับกลุ่มเครือข่ายลุ่มน้ำประแส เพื่อนำจุลินทรีย์บำบัดน้ำ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นลุ่มน้ำประแส ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ลุ่มน้ำประแสและสร้างความห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อาชีพในชุมชนลุ่มน้ำประแส

7.8 โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาการเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งจะฝึกอบรมทีมงานบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้าใจในเศรษฐกิจเพื่อขยายผลความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมชุมชน

7.9 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย (เป็นโรงเรียนต้นแบบ) อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดโครงการธนาคารโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย โครงการดังกล่าวเป็นหนึ่งในโครงการที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายและเพื่อการรู้จักออมทรัพย์ ให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนเองจากประสบการณ์จริง ประกอบด้วยกิจกรรมจัดอบรมความรู้ธนาคาร โรงเรียนและกิจกรรมการจัดทำ CDE – Learning เศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง แนวทางการจัดทำธนาคารโรงเรียน ธนาคารหมู่บ้าน และหลักการจัดทำบัญชีรับ-จ่าย เบื้องต้นตามแนวพระราชดำริ ฯลฯ

7.10 โรงเรียนต้นตรำรักษ์ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ได้มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้แก่นักเรียนจาก

สังคมที่บิดเบือนจากธรรมชาติ โดยจัดโครงการโรงเรียนวิถีพุทธและใช้เหตุผลกำหนดความพอประมาณไม่ประมาท มีปัญญาด้วยคุณธรรม

7.11 โรงเรียนภาษานุสรณ์ธนบุรี เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จัดโครงการออมทรัพย์ โครงการค่ายธรรมพัฒนา กิจกรรมไหว้พี่ - พี่รับไหว้น้อง เพื่อสร้างความสามัคคี โรงเรียนสร้างเสริมความปลอดภัยในเรื่องสุขภาพ อาหาร ขนมน การเดินทางไป - กลับของนักเรียน

7.12 โรงเรียนพระราม 9 กาญจนภิเษก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดกิจกรรมเด่น ๆ ที่สำคัญ เช่น โครงการข้าวกันบาตร โครงการธนาคารขยะ

7.13 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบ้านนาเดิม อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้จัดโครงการปฎิชีวภาพจากเศษวัสดุ และจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการหารายได้ระหว่างเรียน โครงการชีววิถี โครงการอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ในโรงเรียนเครือข่าย

7.14 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้จัดทำโครงการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ โครงการวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกษตรอินทรีย์

7.15 วิทยาลัยการอาชีพเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัดโครงการสร้างผู้ประกอบการร้านซ่อมจักรยานยนต์ให้กับนักเรียนนักศึกษาให้สามารถประกอบอาชีพอิสระของตนในท้องถิ่น

7.16 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัดโครงการปฎิชีวภาพจากเศษวัสดุและจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการหารายได้ระหว่างเรียน โครงการชีววิถี โครงการอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม และภูมิทัศน์ในโรงเรียนเครือข่าย

สรุปได้ว่า โครงการหรือกิจกรรมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้จัดให้มีการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีการเรียนรู้จากโรงเรียนต้นแบบหรือตัวอย่างเพื่อค้นหากิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน และปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ในที่สุด

8. แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเสนอตามลำดับ ดังนี้ (คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. 2549 ก : 1 - 9)

5.1 แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนดังนี้

5.1.1 วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

5.1.2 วิเคราะห์สาระ สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ มาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

5.1.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระ/มาตรฐาน/มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

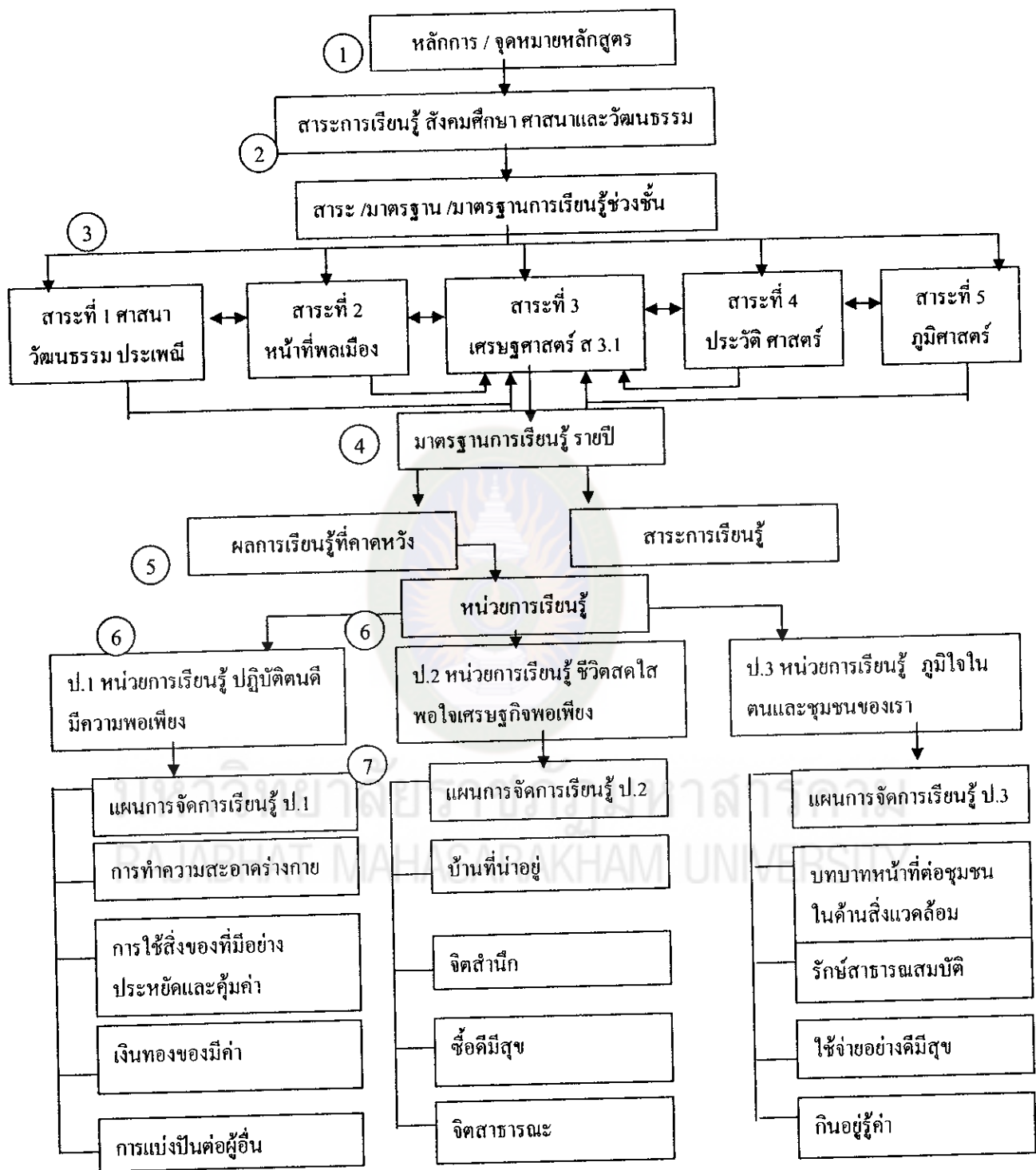
5.1.4 จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง รายปี

5.1.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้

5.1.6 จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง

5.1.7 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

5.2 แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1 ดังแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1

5.3 หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐานที่ ส 3.1 : เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกำหนดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานช่วงชั้นที่ 1 เข้าใจระบบวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3)

ตารางที่ 5 มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 1

ชั้นป.1	ชั้นป.2	ชั้นป.3
1 รู้จักช่วยเหลือตนเอง	1 ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและครอบครัวอย่างมีความรับผิดชอบ	1 รู้จักช่วยเหลือครอบครัวและชุมชน
2 ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	2. รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	2. รู้จักเลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
3. รู้จักการออม	3. มีวินัยในการใช้จ่าย	3. วิเคราะห์รายรับ – รายจ่ายของตนเอง
4. รู้จักแบ่งปันสิ่งของที่มีให้กับผู้อื่น	4. รู้จักแบ่งปันสิ่งของและช่วยเหลือผู้อื่น	4. รู้จักเสียสละแบ่งปันทรัพยากรที่มีเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
	5. ปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข	5. ชื่นชมต่อการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

5.4 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 : ปฏิบัติตนดีมีความพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การทำความสะอาดร่างกาย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เงินทองของมีค่า

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การแบ่งปันต่อผู้อื่น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 : ชีวิตสดใส พอใจเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 บ้านที่น่าอยู่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 จิตสำนึก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ซื่อสัตย์สุจริต

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 จิตสาธารณะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 : ภูมิใจในคนและชุมชนของเรา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รักยกย่องคุณงามความดี

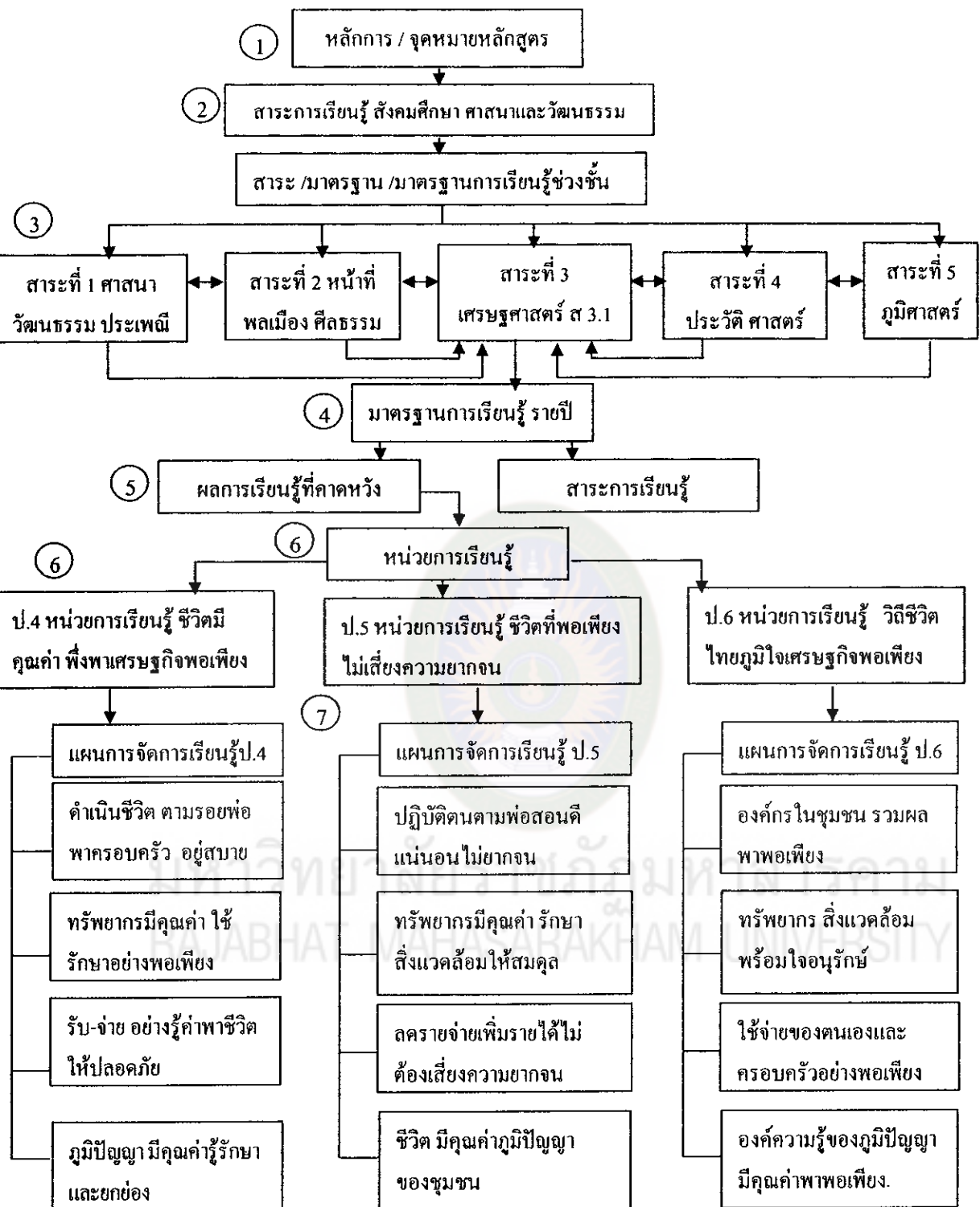
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 กินอยู่รู้ค่า

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 เสนอตามลำดับ ดังนี้ (คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. 2549 ข : 2 - 4)

5.5 แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2

5.6 สาระและมาตรฐานหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้ : สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการ ทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้ง เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ ของระบบ เศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกัน ทางเศรษฐกิจ

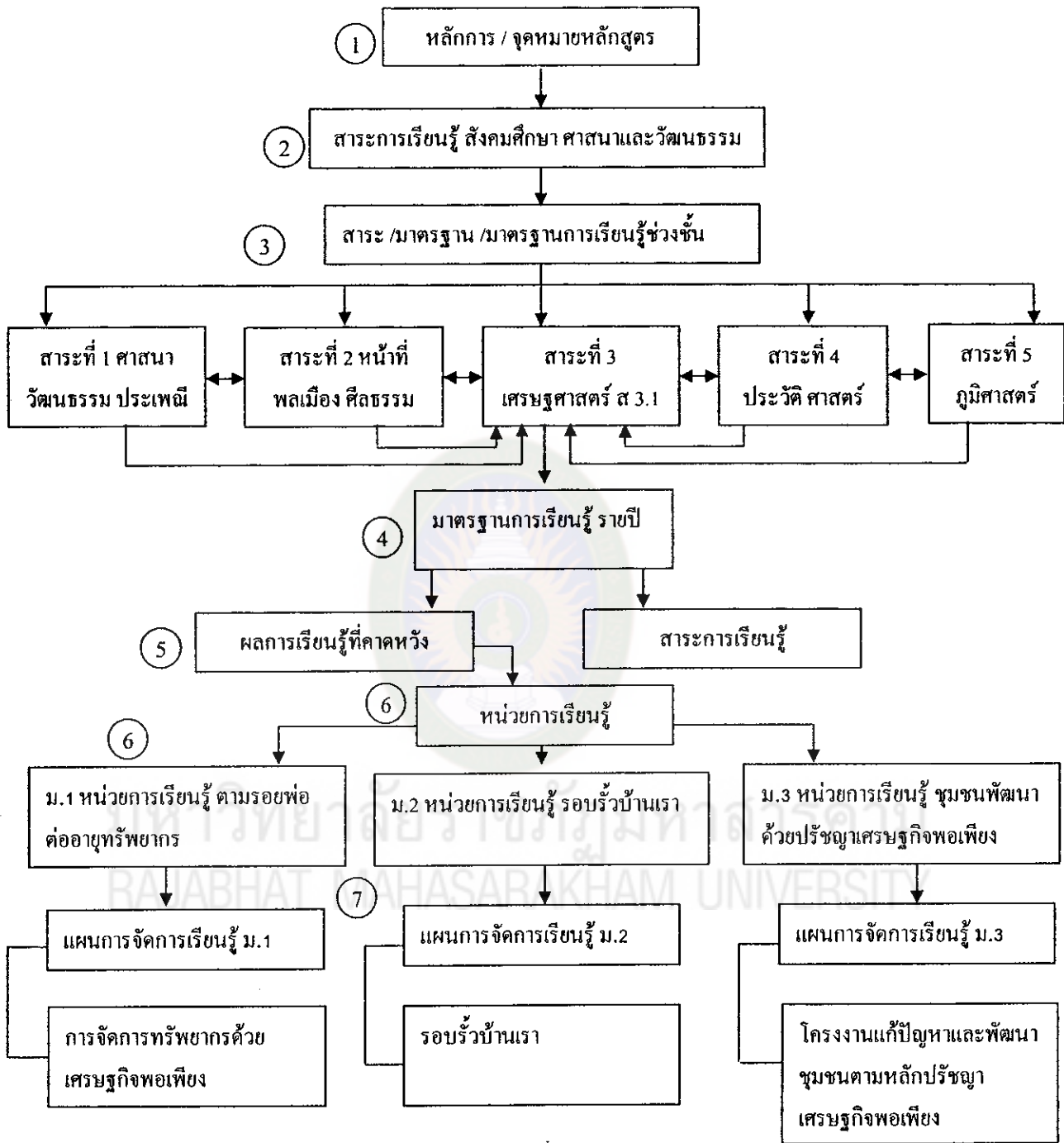
มาตรฐานช่วงชั้นที่ 2 เข้าใจระบบวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 6 มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 2

ชั้น ป. 4	ชั้น ป. 5	ชั้น ป. 6
1.เข้าใจหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน	1.ปฏิบัติตนตามหลักแนวคิดของ เศรษฐกิจพอเพียง	1.เข้าใจระบบและวิธีการดำเนินงาน ขององค์กรในชุมชน ตามหลัก แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
2. สํารวจสภาพปัญหาทรัพยากร สิ่งแวดล้อมในชุมชนและเสนอ แนวทางแก้ปัญหา	2. วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในชุมชน	2. รู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
3. เข้าใจสภาพรายรับ – รายจ่าย ของ ตนเองและวางแผนการใช้จ่ายตาม หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง	3. เข้าใจสภาพรายรับ – รายจ่าย ของ ครอบครัวและนำหลักแนวคิดของ เศรษฐกิจพอเพียงมาลดรายจ่ายและ เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว	3. วิเคราะห์วางแผนและจัดทำ บันทึกรายรับ - รายจ่ายของตนเอง และครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สํารวจและเห็นคุณค่าของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ ชุมชน	4. รวบรวมองค์ความรู้ของภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3 เสนอตามลำดับ ดังนี้ (คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียน การสอน. 2549 ค : 2 - 3)

5.7 แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3 ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3

5.8 หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

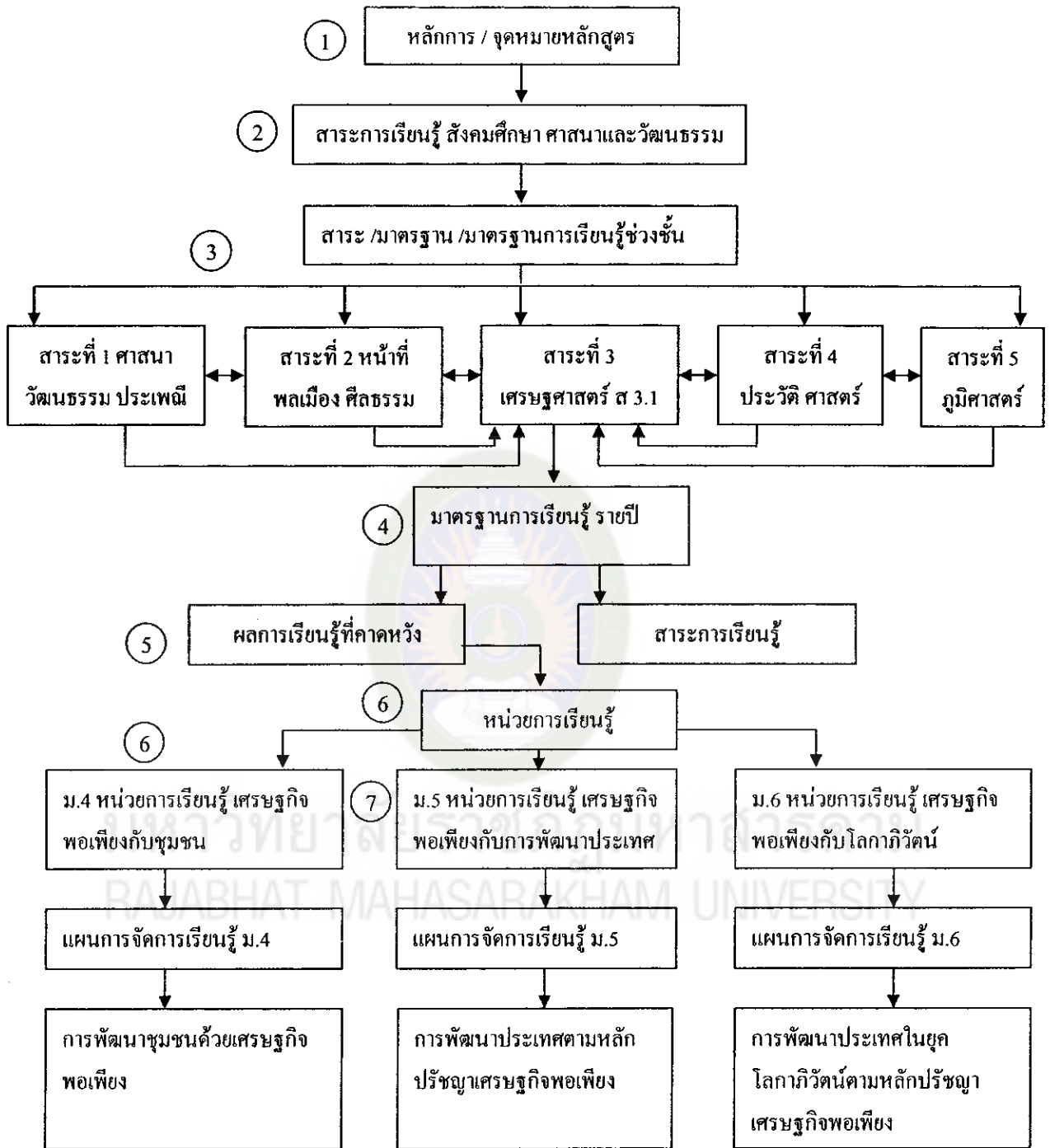
มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

ตารางที่ 7 มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 3

มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
1. รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมา ความหมาย หลักปรัชญา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	1. สสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนด้านสังคม และเศรษฐกิจ บนพื้นฐานของหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	1. เข้าใจแนวทางพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. สามารถนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว และชุมชน	2. เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้านสังคม และเศรษฐกิจตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	2. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 4 เสนอตามลำดับ ดังนี้ (คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน. 2549 ง : 2 -4)

5.9 แผนภูมิ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 4 ดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 4

5.10 หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.3.1: เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค
 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของ
 เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานช่วงชั้นที่ 4 เข้าใจเกี่ยวกับระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียง และ
 สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 4-6)

ตารางที่ 8 มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแยกตามชั้นปี ช่วงชั้นที่ 4

ชั้นม. 4	ชั้นม. 5	ชั้นม. 6
1. เข้าใจและวิเคราะห์การ บริหารจัดการองค์กรวิสาหกิจ ชุมชน ตามหลัก ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	1. เข้าใจและวิเคราะห์การ พัฒนาประเทศตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. เข้าใจและวิเคราะห์หลักการ พัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปได้ อย่างสมดุลภายใต้กระแสโลกา ภิวัตน์ โดยยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง
2. ตระหนักในความสำคัญของ การบริหารจัดการ องค์กร วิสาหกิจชุมชน ตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2. ตระหนักในความสำคัญของ การพัฒนาประเทศตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2. ตระหนักในความสำคัญ ของ การพัฒนาประเทศ ให้ก้าวหน้าไป ได้อย่าง สมดุลภายใต้ กระแส โลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
3. นำแนวทางบริหารจัดการ องค์กร วิสาหกิจชุมชน ตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาประยุกต์ใช้ใน การดำเนินชีวิต	3. นำแนวทางการพัฒนา ประเทศตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ ใช้ในการดำเนินชีวิต	3. นำหลักการพัฒนาประเทศให้ ก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุลภายใต้ กระแสโลกาภิวัตน์มาประยุกต์ใช้ ในการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 9 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้หลัก / หน่วยบูรณาการ

	มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 6
หน่วยการเรียนรู้หลัก สาระวิชา (ตัวอย่างหน่วยบูรณาการ)	เศรษฐกิจพอเพียง กับชุมชน การทำงานอาชีพและ เทคโนโลยี (กระถางไม้หลงทาง)	เศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาประเทศ ภาษาไทย (ลิขิตเรียงความ งดงาม ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง)	เศรษฐกิจพอเพียงกับ โลกาภิวัตน์ ชีววิทยา (สิ่งมีชีวิตกับสิ่ง แวดล้อม)

ตารางที่ 10 ตัวอย่างเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน

มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 6
ระดับชุมชน/ จังหวัด	ระดับประเทศ	ระดับโลก
- องค์กร	- แผนพัฒนาฯฉบับ 10	- FTA
- วิสาหกิจชุมชน	- เมกะโปรเจกต์ต่างๆ	- WTO
- กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	- โรงไฟฟ้าหิโนกรุด	- พิธีสารเกียวโต
- เครือข่ายชุมชน	- แผนพัฒนากลุ่มน้ำต่างๆ	- การพัฒนา ICT
ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

5.11 ผลการดำเนินการขับเคลื่อนเครือข่ายโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปี 2550 กระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เมื่อเดือนกรกฎาคม 2549 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นฝ่ายเลขานุการ พร้อมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการ 3 คณะ ภายใต้คณะกรรมการบริหารโครงการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 38)

1. คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการบริหารจัดการ
2. คณะกรรมการด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
3. คณะอนุกรรมการด้านการติดตามและประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้แต่งตั้งคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การเรียนการสอน โดยมี ดร.ปริยานุช พิบูลสรวุฑ เป็นประธาน ภายใต้คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและการบริหารจัดการเพื่อทำหน้าที่จัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ ในทุกระดับ ซึ่งคณะทำงานบูรณาการฯ จัดทำตัวอย่างการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 80 สถานศึกษาจากทุกภูมิภาคระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2549

ผลการดำเนินงานในเรื่องการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนได้ผลผลิตหลักคือหน่วยการเรียนรู้และแผนการเรียนรู้ ที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนาตัวอย่างการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) หรือเทียบเท่า รวมทั้งระดับอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน สำหรับนำไปทดลองใช้ ซึ่งสามารถ download ได้จาก www.sufficiencyeconomy.org และ www.moe.go.th/sufficiency

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าสามารถสังเคราะห์เป็นสาระการเรียนรู้ ที่จำเป็นในการนำไปใช้กับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-4 ให้เกิดความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจในพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 รวมทั้งแนวทางการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้ทั่วไป ซึ่งผู้เรียนทุกระดับช่วงชั้นควรได้เรียนรู้ ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้น ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ จำนวน 13 สาระ ดังนี้

- 1.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.3 ความพอประมาณหรือทางสายกลาง

- 1.4 ความมีเหตุผล
- 1.5 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- 1.6 เจื่อนใจความรู้ ด้านความรอบรู้
- 1.7 เจื่อนใจความรู้ ด้านความรอบคอบ
- 1.8 เจื่อนใจความรู้ ด้านความระมัดระวัง
- 1.9 เจื่อนใจคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.10 เจื่อนใจคุณธรรม ด้านความขยัน
- 1.11 เจื่อนใจคุณธรรม ด้านความอดทน
- 1.12 เจื่อนใจคุณธรรม ด้านการแบ่งปัน
- 1.13 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

2. สาระการเรียนรู้เฉพาะ เป็นสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละระดับช่วงชั้นควรได้เรียนรู้ให้ลึกซึ้งเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

2.1 ระดับช่วงชั้นที่ 1 มีสาระการเรียนรู้ที่จำเป็น 12 สาระ ดังนี้

- 2.1.1 การทำความสะอาดร่างกาย
- 2.1.2 การใช้สิ่งของที่มีอย่างประหยัดและคุ้มค่า
- 2.1.3 เงินทองของมีค่า
- 2.1.4 การแบ่งปันต่อผู้อื่น
- 2.1.5 บ้านที่น่าอยู่
- 2.1.6 จิตสำนึก
- 2.1.7 ซื่อดีมีสุข
- 2.1.8 จิตสาธารณะ
- 2.1.9 บทบาทหน้าที่ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.1.10 รักเกียรติคุณสมบัติ
- 2.1.11 ใช้จ่ายอย่างดีมีสุข
- 2.1.12 กินอยู่รู้ค่า

2.2 ระดับช่วงชั้นที่ 2 มีสาระการเรียนรู้ที่จำเป็น 12 สาระ ดังนี้

- 2.2.1 ดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพาครอบครัวอยู่สบาย
- 2.2.2 ทรัพยากรมีคุณค่า ใช้อย่างพอดี
- 2.2.3 รับ-จ่ายอย่างรู้ค่า พาชีวิตให้พอเพียง

- 2.2.4 ภูมิปัญญามีคุณค่า รู้รักษาและยกย่อง
- 2.2.5 ปฏิบัติตนตามพ่อสอน แน่นอนไม่ยากจน
- 2.2.6 ทรัพยากรมีคุณค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล
- 2.2.7 ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ไม่ต้องเสี่ยงความยากจน
- 2.2.8 ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน
- 2.2.9 องค์กรในชุมชน รวมพลังพอเพียง
- 2.2.10 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมใจอนุรักษ์
- 2.2.11 ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง
- 2.2.12 องค์ความรู้ของภูมิปัญญา มีคุณค่าพาพอเพียง
- 2.3 ระดับช่วงชั้นที่ 3 มีสาระการเรียนรู้ที่จำเป็น 10 สาระ ดังนี้
  - 2.3.1 การจัดการทรัพยากรด้วยเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.3.2 บ้านคือวิมานของเรา
  - 2.3.3 บ้านในฝัน
  - 2.3.4 การจัดตกแต่งบ้านและบริเวณบ้าน
  - 2.3.5 รอบรู้บ้านเรา
  - 2.3.6 คำประพันธ์เพื่อชีวิต
  - 2.3.7 การปลูกผักสวนครัวในกระถาง
  - 2.3.8 โครงการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.3.9 ชีวิตสดใสในชุมชนน่าอยู่
  - 2.3.10 การปฏิบัติงานทำแชมพูสมุนไพร
- 2.4 ระดับช่วงชั้นที่ 4 มีสาระการเรียนรู้ที่จำเป็น 6 สาระ ดังนี้
  - 2.4.1 เศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน
  - 2.4.2 กระทงไม่หลงทาง
  - 2.4.3 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ
  - 2.4.4 ลิขิตเรียงความ งดงามด้วยเศรษฐกิจพอเพียง
  - 2.4.5 เศรษฐกิจพอเพียงกับโลกาภิวัตน์
  - 2.4.6 สิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นเพื่อให้ทราบว่าสาระการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ได้มีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ จึงควรมีการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และโดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้จัดการเรียนการสอนโดยตรง ต่อไป

9. แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา

แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา ที่นำเสนอครั้งนี้ได้เน้นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการบริหารแนวใหม่

1. การจัดการคุณภาพ (Quality Management : QM)

การจัดการคุณภาพ หมายถึง การจัดการกระบวนการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การออกแบบ ไปจนถึงการผลิตและการส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพให้แก่ลูกค้า (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2545 : 2)

เทคนิคในการจัดการคุณภาพ

การจัดการคุณภาพมีเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ จำนวนมากแต่ในที่สุดจะบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยการใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายอย่างผสมผสานกัน เนื่องจากองค์การส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายอย่างมากกว่าจะยึดอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลเป็นเพราะเครื่องมือและเทคนิคแต่ละอย่างมีวัตถุประสงค์และบทบาทต่างกัน ผลของการปรับปรุงคุณภาพเป็นผลสะสมมาจากการใช้เครื่องมือและเทคนิคหลายอย่างซึ่งเกิดขึ้นในระยะยาว เทคนิคสำคัญ ได้แก่ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2546 : 151)

1. การวิเคราะห์รูปแบบความล้มเหลวและผลกระทบ (Failure Mode and Effect Analysis) หรือ FMEA
2. การควบคุมกระบวนการทางสถิติ (Statistical Process Control) หรือ SPC
3. การกระจายหน้าที่คุณภาพ (Quality Functional Deployment) หรือ QFD
4. การกระจายนโยบาย (Policy Deployment)
5. การมาทันเวลาพอดี (Just - In - Time) หรือ JIT
6. การเทียบระดับ (Bench Marking)

7. 5 ส (5 S)

8. 6 ซิกมา (Six Sigma)

ตัวชี้วัดองค์กรคุณภาพ

1. สินค้าหรือบริการมีคุณภาพสูงกว่า (Higher Quality)
2. ต้นทุนการผลิตต่ำกว่า (Lower Cost)
3. เวลาส่งมอบรวดเร็วกว่า (Faster Delivery)
4. ผลผลิตภาพสูงกว่า (Higher Productivity)

2. เทคนิค Balanced Scorecard

Balanced Scorecard เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1992 โดย Robert S. Kaplan และ David P. Norton จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดผลการปฏิบัติงานระดับองค์กรของภาคเอกชนใน 4 ด้าน คือ ด้านลูกค้า (Customers) ด้านกระบวนการภายในองค์กร (Internal Business Processes) ด้านองค์กร (Learning and Growth) และด้านการเงิน (Financial)

ในประเทศไทยมีการนำระบบ Balanced Scorecard มาใช้ประเมินผลองค์กรที่เป็นรัฐวิสาหกิจ บริษัท และธนาคารหลายแห่ง และสำนักงาน ก.พ. ได้นำ Balanced Scorecard มาใช้เป็นกรอบแนวทางกำหนดปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (CSF) และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (KPI) ขององค์กรในการพัฒนาระบบบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาองค์กรจากทุกมุมมองอย่างครบถ้วนทั้ง 4 มุมมอง คือ มุมมองด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกองค์กร มุมมองด้านองค์กรประกอบภายในองค์กร มุมมองด้านนวัตกรรม และมุมมองด้านการเงิน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2546 : 15-16)

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (CSF) และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (KPI)

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (CSF)

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการบรรลุความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ องค์กรมีปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการยึดโครงการปฏิบัติงานทุกระดับให้มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์กรรู้ว่าต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรตอบสนองวิสัยทัศน์ หากปราศจากปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ วิสัยทัศน์ขององค์กรจะไม่ได้รับการตอบสนอง ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จไม่จำเป็นต้องวัดได้ แต่จะทำหน้าที่ชี้แนะ หรือเป็นหลักสำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จกำหนดจากวิสัยทัศน์ หรือพันธกิจขององค์กร โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

1. มุ่งความสำคัญไปที่ผลผลิตและผลลัพธ์
2. มีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือวัตถุประสงค์ขององค์กร
3. มีความหมายที่เฉพาะเจาะจงและสามารถเข้าใจได้ง่าย
4. ผู้บริหารให้การยอมรับ
5. องค์กรสามารถควบคุมผลให้เกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (KPI)

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักวัดความก้าวหน้าของการบรรลุปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ หรือผลสัมฤทธิ์ขององค์กร โดยวัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงเทียบกับมาตรฐานหรือเป้าหมายที่ตกลงกันไว้ องค์กรสามารถใช้ผลของการวัดเพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กร ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักที่ดีต้องมีความถูกต้องเหมาะสม และสามารถโน้มน้าวให้ทุกคนในองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียประโยชน์ ตลอดจนสาธารณชนเชื่อถือผลงานที่วัดจากตัวชี้วัดเหล่านี้

3. ระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management : RBM)

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ วิธีการบริหารที่มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลขององค์การเป็นหลักการปฏิบัติงานขององค์การมีผลสัมฤทธิ์เพียงใดพิจารณาได้จากการเปรียบเทียบผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2546 : 3)

กระบวนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

ระบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์จะต้องมีขั้นตอน หรือกระบวนการที่สำคัญ คือ (ส.วาสนา ประवालพุกฤษ์. 2004 : Web Site)

1. กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผน
2. กระบวนการมอบหมายงาน และหน้าที่รับผิดชอบ
3. ตรวจสอบและปรับปรุงงานอย่างมีระบบ
4. การประเมินเน้นผลงานและวัตถุประสงค์ (Appraisal by Results)
  - 4.1 ผู้ประเมินและผู้รับการประเมินกำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน

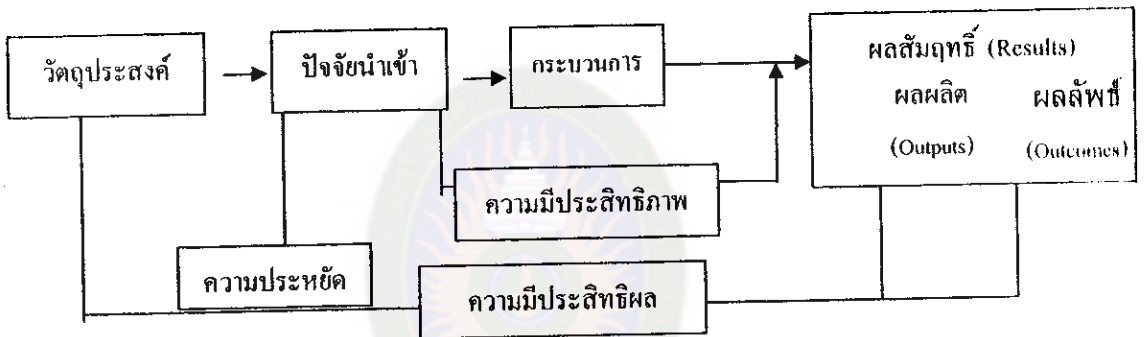
ร่วมกัน

4.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานมากกว่าการพิจารณาความดีความชอบ หรือการลงโทษ และนำมาใช้ในการพัฒนาบุคคล

4.3 เน้นการวัดผลการปฏิบัติงานขั้นสุดท้าย เพื่อความสำเร็จของผลงานและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4.4 ใช้วัตถุประสงค์และผลงานเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญเมื่อการประเมินผลงานสิ้นสุดลง ผู้ประเมินและผู้รับการประเมินมีโอกาสปรึกษาหารือร่วมกันในการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางแผนงานต่อไป

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการจัดการให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Effectiveness) สามารถอธิบายได้ตามแผนภูมิที่ 6 ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 กรอบแนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
 ขั้นตอนการพัฒนากระบวนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
 การพัฒนากระบวนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีขั้นตอนทั้งหมด 9 ขั้นตอน

ดังแผนภูมิที่ 7 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2546 : 51)

แผนภูมิที่ 7 ขั้นตอนการพัฒนาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

4. การบริหารจัดการโดยโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)

การบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักการสำคัญและกรอบแนวคิด ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 9-19)

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้สามารถตัดสินใจดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด

2. หลักการใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง (School Center) สถานศึกษาจะเป็นหน่วยงานบริหาร ไม่ใช่ผู้ถูกบริหาร สถานศึกษาจะเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพของเด็ก สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ทิศทางการวางแผนจัดการศึกษาของตนเอง ที่สอดคล้องกันทั้งในระดับส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา ท้องถิ่น และชุมชน

3. หลักการมีส่วนร่วม (Collaboration Participation) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบริหาร การตัดสินใจและการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

4. หลักการพึ่งตนเอง (Self Management) เน้นให้สถานศึกษามีระบบการบริหารตนเอง มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบการดำเนินงานตามความพร้อมและสถานการณ์ของสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นจุดหมาย เป้าหมายของสถานศึกษาตรงกัน สามารถบูรณาการสภาพการณ์ของท้องถิ่นกับสถานศึกษา มาส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วยความสามารถที่มี

5. หลักการประสานงาน (Co-ordination) สามารถประสานงานกันได้ทุกระดับ ทั้งแนวตั้งและแนวนอน เป็นกิจกรรมที่ต้องเน้นและเข้มแข็ง ทั้งสร้างความเข้าใจระหว่งบุคลากรในสถานศึกษา และบุคคลภายนอก รวมทั้งการประสานงาน แสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ ทั้งทรัพยากรและเทคนิควิธีการใหม่ๆ

6. หลักความต่อเนื่องและหลากหลาย (Continuity and Diversity) การบริหารจำเป็นต้องมีความต่อเนื่องใช้เวลารวมทั้งการใช้เทคนิคการบริหาร จะต้องมีความหลากหลายและสอดคล้องกัน มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน สามารถปรับใช้การบริหารตามสถานการณ์ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ได้

7. หลักการพัฒนาตนเอง (Self - improvement) สถานศึกษาจะต้องพัฒนาไปสู่องค์กรการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งการพัฒนาองค์กร

พัฒนาวิชาชีพพัฒนาบุคคลและพัฒนาทีมงาน โดยนำองค์ประกอบเหล่านี้มาวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษานั้นๆ

8. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check Balance) ส่วนกลางและเขตพื้นที่ การศึกษาจะกำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน และจะมีองค์กรตรวจสอบคุณภาพ ทั้งนี้จะ เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

หลักการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะต้องคำนึงถึงหลักกรรมรัฐ หรือ ธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ประการ มาประกอบการบริหารด้วย คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า โดย จะต้องมียุทธศาสตร์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาในด้านความรู้ ความสามารถและการจัดทรัพยากรในสถานศึกษา

5. ระบบการประกันคุณภาพ (Quality Assurance : QA)

การประกันคุณภาพ หมายถึง การให้ความมั่นใจว่ามีคุณภาพในการให้บริการ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2545 : 200)

การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติทั้งหมดที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งได้ว่าสินค้า หรือ บริการหนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่วางไว้ (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. 2545 : 12)

กระบวนการประกันคุณภาพที่กระทรวงศึกษาธิการนำมาใช้ในการประกันคุณภาพ การศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ประการ คือ (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐาน การศึกษา. 2545 : 13 – 14)

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
  - 1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ
  - 1.2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
  - 1.3 การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้
2. การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้
  - 2.1 การจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2 การนิเทศติดตามและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 กำหนดมาตรการในการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่คุณภาพไม่ถึงเกณฑ์

3. การประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย

- 3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา
- 3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

6. ระบบการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน (Empowerment)

ความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

สารานุกรมภาษาอังกฤษของเว็บสเตอร์ (สมชาย บุญศิริเกษ์ช. 2545 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Webster's Encyclopedie Unabridged Dictionary. 1994 : 468) ให้นิยามความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ไว้ 2 นัย ดังนี้

นัยที่ 1 การเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง การให้อำนาจ หรือให้อำนาจหน้าที่ซึ่งทำให้บุคคลมีสิทธิ มีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น และสามารถทำให้บุคคลอื่นยอมทำตามที่ตนต้องการ ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่บุคคลนั้นมีอยู่

นัยที่ 2 การเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง การทำให้สามารถ หรือการให้พลังซึ่งทำให้บุคคลสามารถกระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความสามารถที่บุคคลมี หรือกระทำการร่วมกับผู้อื่นได้ ตามที่ตนมีความสามารถในด้านนั้น ๆ

การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน หมายถึง กระบวนการจัดกระทำ หรือให้การสนับสนุนในสิ่งที่เป็นเหตุปัจจัย สภาวะการณ์ วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคลากรได้ปฏิบัติในสิ่งที่จะเป็นการพัฒนาพลังความสามารถของตนในการทำงานด้านต่าง ๆ ให้เพิ่มสูงขึ้น และแสดงพลังอำนาจให้ปรากฏเป็นผลทางการคิด เป็นพฤติกรรมการทำงาน หรือเป็นผลงาน ที่แสดงพัฒนาการของพลังความสามารถที่ก้าวหน้าที่ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กร

หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน

ได้มีบุคคลเสนอแนะหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของบุคลากรในทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

สมชาย บุญศิริเกษ์ช (สมชาย บุญศิริเกษ์ช. 2545 : 31 – 32) ได้สรุปหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของบุคลากรไว้ดังนี้

1. สร้างความตระหนักในบุคลากรให้สำนึกว่าบุคคลคือผู้กำหนด
วิถีชีวิตของคน

2. เสริมสร้างความรู้ ทักษะ ความสามารถ ประสิทธิภาพในการทำงาน
ของบุคลากรและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรและองค์กรในการทำงาน

3. ส่งเสริมให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนความคิด ประสิทธิภาพ ได้
แสดงออกและพัฒนาความรู้ความสามารถที่เป็นประโยชน์กับการทำงาน

4. ให้สามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับ
สภาวการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อม

5. ให้อำนาจที่จำเป็นต่อการทำหน้าที่ของบุคลากร

6. ให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น ข้อมูล ข่าวสารเพื่อการทำงาน

7. ให้บุคลากรมีอิสระวินิจฉัย ตัดสินใจในงานที่ทำ

8. ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร การทำงานเป็นทีม

9. เตรียมความพร้อมของบุคลากร ให้โอกาสการทำงาน ให้ทำงาน
ที่สำคัญมีคุณค่า งานที่ท้าทายความสามารถ

10. ยอมรับในผลการปฏิบัติงาน หรือข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

11. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันในการทำงาน

12. สร้างความไว้วางใจ เคารพเชื่อถือในกันและกันทั้งในระหว่าง

บุคลากร บุคลากรกับฝ่ายบริหาร และส่งเสริมคุณธรรมน้ำใจของความเป็นทีมงาน

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน มี 3 ระดับ คือ

1. ระดับความคิดของบุคคล เน้นให้บุคคลเชื่อมั่นว่าตนสามารถสร้างสรรค์
งาน สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดสิ่งใหม่ หรือสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดพลังอำนาจ
การทำงาน

2. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เน้นการบริหารจัดการตนเองของ
บุคคล ทีมงาน และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงานต่าง ๆ ในองค์กร เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ
การทำงาน

3. ระดับโครงสร้างองค์กร เน้นการจัดระบบโครงสร้างการทำงาน
การกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติ และจัดการสภาวะแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างให้บุคลากรมีพลัง
เกิดพลังอำนาจการทำงาน

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของบุคลากร ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานะที่ทำให้บุคลากรไม่มีพลังอำนาจการทำงาน
2. กำหนดยุทธศาสตร์และเลือกเทคนิควิธีที่จะใช้เสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของบุคลากร
3. เตรียมความพร้อม เตรียมข้อมูล เตรียมความสามารถของบุคลากรให้พร้อมรับการปฏิบัติการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน
4. ปฏิบัติตามวิธีเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานที่เลือกไว้
5. การแปลงพลังอำนาจทำงานสู่พฤติกรรมการปฏิบัติ เป็นการให้บุคลากรนำพลังอำนาจที่เพิ่มมากขึ้นไปใช้ทำงานให้เป็นประโยชน์

7. หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

การบริหารจัดการที่ดีเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยประกันว่าผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารด้วยความรับผิดชอบ และนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กรอย่างแท้จริง เป้าหมายดังกล่าวรวมถึงความรับผิดชอบ การเปิดเผยโปร่งใส การมีส่วนร่วม ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ซึ่งได้ใช้โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษ. 2545 : 14 - 16)

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมพร้อมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรดาคำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลงาน การกระทำของตน.

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนนาน

8. การจัดการคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management : TQM)

เป็นสิ่งที่วงการศึกษานำความสนใจและนำแนวคิดมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสถาบันการศึกษา ปรัชญาของการพัฒนาการศึกษา ทั้งระบบ คือ ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ ในขณะที่เกี่ยวข้องกับ ลดความสูญเสียอันเกิดจากการดำเนินงาน ฉะนั้นกรอบแนวคิดของการจัดการคุณภาพทั้งระบบ จึงเน้น (กรมวิชาการ. 2545 : 13-14)

1. การปฏิบัติให้เกิดสิ่งที่ลูกค้าต้องการ ไม่ใช่คิดแทนว่าลูกค้าต้องการอะไร
2. ความต่อเนื่องของการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น เรื่อยไป ไม่เพียงเพื่อบรรลุผลตามมาตรฐานแล้วดำรงรักษาสภาพนั้นไว้เท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและทุกคนทั้งภายในองค์กรและภายนอกที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง การป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ปัญหาเมื่อปัญหาได้เกิดขึ้นแล้ว

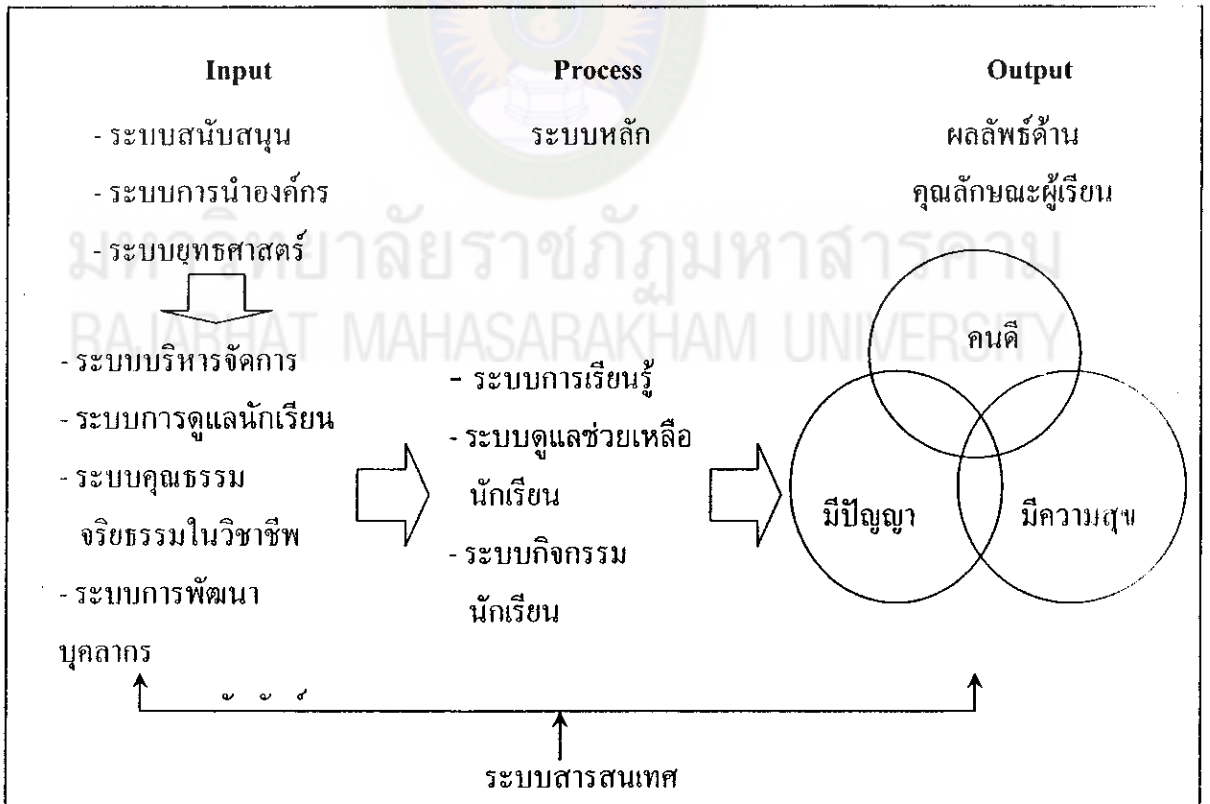
จึงอาจกล่าวได้ว่ากรอบแนวคิดของการจัดการคุณภาพทั้งระบบ เป็นการประสาน การควบคุมคุณภาพ การป้องกันความเสียหายและการปรับปรุงคุณภาพอยู่บนพื้นฐานประการ สำคัญคือ ทำให้ลูกค้าพึงพอใจทั้งโดยการสนองตอบความต้องการของลูกค้าที่เกินความคาดหมาย การเข้าใจการจัดการคุณภาพทั้งระบบให้ดั่งแท้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับ ระบบคุณภาพองค์กรของตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ต้องทำงานร่วมกันในฐานะ ผู้ส่งมอบและลูกค้าเสียก่อน

9. แนวคิดเชิงระบบในโรงเรียน (System Approach)

หากวิเคราะห์ระบบการทำงานในโรงเรียนจะพบว่า ภายใต้ระบบโรงเรียนซึ่งเป็นระบบใหญ่ ๆ จะมีระบบอื่น ๆ ที่เป็นระบบสนับสนุนซ่อนอยู่ ระบบเหล่านี้เป็นกระบวนการทำงานในโรงเรียนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยและกระบวนการที่จำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการทำงาน ทั้งนี้เพราะทุกระบบจะทำงานสัมพันธ์กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน นั่นคือ การพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

ระบบหลัก (Core System) คือ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน

ระบบสนับสนุน (Support System) คือ ระบบการนำองค์กร ระบบยุทธศาสตร์ ระบบการดูแลนักเรียน ระบบคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ ระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบชุมชนสัมพันธ์ และระบบสารสนเทศ ตามแผนภูมิที่ 8 ดังนี้ (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. 2547 : 4-5)

แผนภูมิที่ 8 แนวคิดเชิงระบบในโรงเรียน

10. การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)

การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรทำเป็นระบบ 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล และระดับองค์กร โดยยึดแนวคิดในวินัย 5 ประการ และเน้นการทำเป็นระบบ (กรมวิชาการ. 2545 : 37-38)

ระดับบุคคล หมายถึง บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

1. ปลุกฝังทัศนคติ และค่านิยม สถานศึกษา ให้ทุกคนรับทราบและเข้าใจ ในการตัดสินใจครั้งสำคัญ ๆ ทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ
2. พัฒนาทักษะความสามารถ โดยสถานศึกษาจะต้องพัฒนาทักษะให้สอดคล้อง กับอาชีพและตำแหน่งของบุคลากร
3. ปลุกฝังความภูมิใจและความเป็นเจ้าของสถานศึกษาที่ต้องร่วมรับผิดชอบ ต่อผู้เรียน และบริการ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม

ระดับสถานศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ

1. การมีวิสัยทัศน์สถานศึกษาที่ชัดเจน ปฏิบัติโดยได้รับการยอมรับจากทุกคน ในสถานศึกษาที่เป็นเหมือนหลักชัยที่ทุกคนมุ่งมั่น ไปให้ถึง
2. จัดโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ประกอบการทำงาน และ สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด เครื่องข่ายสื่อสารในสถานศึกษา
3. มีระบบการบริหารและระบบการทำงานที่ได้มาตรฐานมุ่งคุณภาพที่จะทำให้ สถานศึกษาก้าวหน้าบรรลุวิสัยทัศน์ที่ดีที่กำหนดไว้ เช่น ระบบการวางแผน ระบบการเงิน ระบบการเรียนการสอน ระบบการพัฒนาบุคลากร ระบบการพัฒนาระบบองค์กรและผู้นำ ระบบ การทำงานเป็นทีม ระบบการบริหารเชิงคุณภาพรวม

องค์ประกอบทั้ง 3 ประการ เป็นการผนวกการบริหารงานทุก ๆ ด้านอย่าง เป็นระบบพร้อมทั้งมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างพอเพียงเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์สถานศึกษาที่ตั้งไว้ ในการดำเนินงานทั้งระบบและระดับสถานศึกษานั้นจะต้องมีการทบทวนกระบวนการดำเนินงาน ต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าสถานศึกษาจะไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอครั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง จึงเสนอเฉพาะงานวิจัยที่มีการดำเนินการทางเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประจักษ์ นาหนองคูม (ประจักษ์ นาหนองคูม. 2543 : บทคัดย่อ) วิจัย เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ของ โรงเรียนแก่นนำ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ของโรงเรียนแก่นนำ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ใน 3 ด้านคือ ด้านความพร้อม ด้านสภาพปัญหา และด้านผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 423 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 12 คน ครูผู้สอน จำนวน 190 คน นักการภารโรง จำนวน 12 คน กรรมการโรงเรียน จำนวน 120 คน และนักเรียน จำนวน 89 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านความพร้อมและสภาพปัญหา โรงเรียนมีความพร้อมด้านบุคลากร แต่มีปัญหาด้านชุมชนผู้ปกครองนักเรียนยังไม่ให้การยอมรับและไม่สนับสนุนด้านงบประมาณ ได้รับการจัดสรรจากราชการน้อย ลำช้า มีปัญหาด้านการปฏิบัติ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อยด้านการบริหารจัดการ มีความพร้อมน้อยและปัญหา มากด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์โครงการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสถานที่ศึกษาดูงาน สถานที่เรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ผลจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีผลระดับ มาก" นักเรียนรู้จักพึ่งตนเอง ขยัน อดทน สามัคคี มีการทำงานเป็นหมู่คณะ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้

สมศักดิ์ ลาดี (สมศักดิ์ ลาดี. 2543 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 580 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจและแบบสอบถาม ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ที่จัดการศึกษา 3 ระดับ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีพื้นที่ระหว่าง 21-30 ไร่ มีพื้นที่

และแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร 2) ผลการดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ได้แก่ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนโครงการ ส่วนการวางแผนงานวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" 3) ปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" คือ ด้านการใช้ทรัพยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนโครงการ และด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ยกเว้นด้านการวางแผนงานวิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับ "น้อย" 4) โรงเรียนต้องการให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอและผู้ปกครองเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

ณรงค์ฤทธิ์ คอนศรี (ณรงค์ฤทธิ์ คอนศรี. 2543 : บทคัดย่อ) วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียนจำนวน 49 คน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนจำนวน 46 คน และครูผู้สอนจำนวน 99 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติ และปัญหาในการปฏิบัติอยู่ใน ระดับ "ปานกลาง" ทั้งด้านการเตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ความต้องการที่สำคัญในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการนี้ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ และงบประมาณ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาต่างๆ และการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

อภิชัย พันธเสน สุรวินธุ์ เปรมชื่น และพิเชษฐ เกียรติเดชปัญญา (อภิชัย พันธเสน สุรวินธุ์ เปรมชื่น และพิเชษฐ เกียรติเดชปัญญา. 2546 : 8 - 9) วิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้ครอบคลุมหลักการของบรรษัทภิบาล (Good Corporate Governance) ที่เน้นในเรื่องความเป็นธรรมของการมีส่วนร่วม ได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (equality) ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ (transparency) และความรับผิดชอบอย่างมีคุณธรรม (accountability) แต่เศรษฐกิจ

พอเพียงนั้นก้าวไปไกลกว่าที่เน้นการบริหารจัดการอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพสูงสุด และเน้นความไม่โลภพร้อมกันด้วย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมและของประเทศ โดยส่วนรวม ดังนั้น ในกรณีของประเทศไทยจึงควรเน้นการดำเนินธุรกิจในแนวเศรษฐกิจพอเพียงแทนที่จะตามแนวคิดบริษัทภิบาล ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากอารยธรรมตะวันตก เพราะหลักบริษัทภิบาลทั้งหมดอยู่ในหลักเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2549 มติชนรายวัน : 20) ได้เสนอผลการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์ การเชื่อมโยงโลกาภิวัตน์กับชุมชนภิวัตน์ สรุปได้ว่าการจะอยู่อย่างมีความสุขอย่างเต็มภาคภูมิในกระแสโลกาภิวัตน์ได้นั้น ไม่ได้หมายความว่าประเทศนั้นต้องเป็นทุนนิยมอย่างสุดโต่ง แต่ภายใต้ระบอบทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์เราต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคเอกชนซึ่งอาศัยอยู่ในชนบทถึง 80-90 % ให้มีความเข้มแข็งสมานฉันท์ขจัดความยากจนและความด้อยโอกาสให้หมดไป คุณภาพระหว่างความสมานฉันท์ในสังคมกับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศในเวทีโลกเป็นสิ่งสำคัญมาก

ประเทศไทยต้องทบทวนหาคุณภาพใหม่ที่เน้นคุณภาพเชิงพลวัตในการสร้างสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์กับชุมชนภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงน่าจะเป็นหลักยึดก่อนจะลงมือทำกิจการอะไรก็ตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียงมี 3 ประการ คือ 1) มีภูมิคุ้มกันดี 2) มีการประมาณตน 3) ใช้องค์ความรู้ใช้สติและปัญญา หลักการนี้นำไปใช้ในการสร้างพลัง 4 พลังขับเคลื่อนสังคมได้ คือ 1) พลังความเข้มแข็งของชุมชน 2) พลังความสามัคคีในการแข่งขัน 3) พลังสมานฉันท์ 4) พลังโลกาภิวัตน์

สิ่งที่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐต้องทำคือ สร้างสิ่งคุ้มภัย (Safeguard) ให้ชุมชน โดยควรใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ให้เปลี่ยนชุมชนจาก Suffer เป็น Survive คือ ขยับจากการเป็นผู้ทุกข์ทนไปสู่ความเป็นผู้รอดให้ได้

ในมิติของการพัฒนานั้น จุดเน้นสำคัญคือ ต้องมองไปที่ความสมดุล คือ ทั้งพัฒนาเศรษฐกิจในสังคมและการพัฒนาทุนทางสังคม และทุนมนุษย์ควบคู่กันไปด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงคือองค์ความรู้ ความรอบคอบ ความรู้เท่าทัน ทุกอย่างต้องฝึกไว้ในตัวของปัจเจกบุคคล หรือทุนมนุษย์เสียก่อน นั่นคือเราต้องไม่ลืมการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระดับชุมชนได้คือ ต้องทำให้ชุมชนเกิดพลังอำนาจ (Empower) ให้ชุมชนสามารถยืนอยู่บนขาของตนเองได้ หลังจากพึ่งพาตนเองได้แล้ว จึงขยายไปสู่ระดับครัวเรือนไปสู่ระดับหมู่บ้าน แล้วจึงพัฒนาเครือข่ายรวมกลุ่มกันเป็นพลังใหญ่ขึ้นต่อไป

ในอีกด้านหนึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้กับภาคเอกชน ตั้งแต่เรื่อง การให้สามารถขึ้นด้วยตนเองได้ไม่กั้หนึ่ยืมสินจนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้กิจการต่าง ๆ สามารถฉีกกำลังกันตั้งแต่แหล่งส่งวัตถุดิบ (ต้นน้ำ) ไปจนถึงผู้ขายผลิตภัณฑ์ (ปลายน้ำ) จนเป็นเครือข่ายของกันและกัน

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของความรู้ความสามารถ 4 ตัวที่สำคัญคือ

1. รู้ทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก
2. รู้กาล เวลา ทำกิจการให้เหมาะสมกับเวลา
3. รู้งาน คือ รู้ว่าจะต้องทำงานใดกับชุมชนใด
4. รู้คน คือ รู้จักพัฒนาคน และใช้คนให้เกิดประสิทธิภาพ

เพราะฉะนั้น การยึดหลักการส่งเสริมความเจริญแบบค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ประหยัด ป้องกันความผิดพลาด ถือเป็นหลักคิดที่ดีมาก สุเมธ ดันติเวชกุล (สุเมธ ดันติเวชกุล. 2549 : 124 – 125) สรุปบทวิเคราะห์ หลักการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยเสนอแนวทางกำหนดนโยบายของ ประเทศไว้ดังนี้

ตัวอย่างการกำหนดนโยบายการเงินการคลัง ได้แก่

1. ความพอดี เช่น กำหนดเป้าหมายปริมาณเงินต้องไม่มากเกินไป จนเป็น ผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและไม่น้อยเกินไปจนทำให้เศรษฐกิจซบเซา
2. ความมีเหตุผลและความคล่องตัว ต้องสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีเหตุผลและคล่องตัว
3. ระมัดระวังการเปลี่ยนแนวนโยบายการเงินการคลัง ต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยประเมินสถานการณ์อย่างรอบคอบ
4. การป้องกันปัญหาก่อนที่จะรุนแรงขึ้น ต้องพิจารณาถึงปัญหาในปัจจุบันและ แนวโน้มในอนาคต
5. การจัดการดอกเบี้ยหรือการจัดการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ควรอยู่บน พื้นฐานของความมีเหตุผล ความพอดีไม่สูง ไม่ต่ำจนเกินไป

ตัวอย่างนโยบายพัฒนาระบบการศึกษาไทย

บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมุ่งไปสู่การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่ง การเรียนรู้ เพื่อทำให้เกิดสติปัญญาความรอบรู้และศีลธรรมอันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคม ดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็งและพอเพียง

สุวกิจ ศรีปีดดา (สุวกิจ ศรีปีดดา. 2549 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การประยุกต์
หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัย
มีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับ
วิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมาก แนวปฏิบัติที่
เป็นไปได้สูงและควรปฏิบัติอย่างมาก คือ ต้องประกอบการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัค
เอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า แรงงาน และผู้ส่งสินค้าหรือวัตถุดิบ

2. หลักการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
สามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชน ได้ทุกประเภทและทุกลักษณะกิจการไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับ
วิสาหกิจชุมชน คือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจังและควรประกอบการ
โดยยึดหลักปฏิบัติคือ ต้องมีความรู้ต้องมีคุณธรรม ทำกิจการ โดยความมีเหตุผลพอประมาณ
และสามารถคุ้มกันตนเองได้คุ้มตนเองได้ ให้ยืนบนขาตนเองได้ และได้สรุปว่า แนวพระราช
ดำริเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้กับวิสาหกิจชุมชนทุกชนิดและทุกขนาดของกิจการ
ได้เป็นอย่างดี

สรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียงพอ
สรุปได้ดังนี้

1. การนำพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ นั้น ผู้นำไป
ประยุกต์ใช้ต้อง มีความรู้ มีความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ
มีความรับผิดชอบ มีความประหยัด ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่มีความโลภ

2. เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นการอยู่อย่างมีความสุข ภายใต้อิทธิพลความสามารถของ
บุคคลมีความเข้มแข็งสมานฉันท์ มีพลังความเข้มแข็ง มีพลังความสามัคคี มีพลังโลกาภิวัตน์

3. การพัฒนาจุดเน้นสำคัญคือ พัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ความรอบคอบ ความรู้เท่าทัน

4. การนำมาใช้แต่ละเรื่องให้สามารถยืนด้วยขาตนเอง และเป็นเครือข่ายของกัน

และกัน